

AZ OKTATÁSÜGYI MINISZTERIUM SZEMLÉLTETŐ FILMKIRENDELTSÉGE

filmdia sorozatából

24. szám

A TENGER MOZGÁSAI

Földrajzi diasorozat:2

Készült: 1952. évben.

1. Az óceáni medencék vizének körforgása. Az egyenlítőnél felmelegedett víz kiterjedve a sarkok felé áramlik. Az áramló meleg víz helyére a sarkok felől a mélyben a sarki nehéz hideg víz tödul. Így zárt áramlaskör keletkezik.
2. A tengeráramlások vázlata. A nyilak jól mutatják az Atlanti- és Csendes óceán kettő-kettő, az Indiai óceán 1 zárt áramlaskörét. Mutassunk rá, - különösen a Csendes óceánban szépen kifejlődött - egyenlítői Ny-K és K-NY irányú áramlásra, valamint a déli tengerek egyirányú /NY-K/ áramlására.
3. Tengeráramlások térképe. A térkép alapján részletesebben ismertessük az áramlásokat. Hívjuk fel a figyelmet, hogy a kontinensek keleti partjait általában a sarkok felől visszaérkező hideg áramlások, nyugati partjait pedig a sarkok felé tartó egyenlítői meleg áramlások érik. Ez az éghajlatra is kihat. Emeljük ki a Golf áramlást és jelentőségét.
4. Uszadékfa a Spitzbergákon. Az áramlásokat és azok erejét bizonyítják a sarkkör vidékén partra jutott uszadék anyagok, melyek a fátlan területek ritka lakosságát juttatják az egyenlítői vidékek faanyagához /tűzelő, épületfa/.
5. Uszó jéghegy.
A sarki tengerekről az egyenlítő felé haladó áramlásokban jéghegyek sodródnak. Vizfeletti részüket gyorsan pusztítja a napfény és a tenger hullámai. Vizalatti hatalmas tömegeik azonban sokáig épen maradnak a hideg vízben. A hajózás számára komoly veszélyt jelentenek.
6. Hullámredők. Az óceán csendes vize felett elsuhanó gyengébb szél nem tudja erős mozgásba hozni a vizet csak redőket képez. A redőkben a vízrészecskék körmozgást végeznek.
7. Hullámszerkezet. A felső képpel a hullámhosszuság, hullámhegy, hullámvölgy és a vízrészecskék körmozgása szemléltethető. Az alsó kép a vízrészecskék körmozgása alapján a hullám keletkezését és tovahaladását magyarázza.
8. Hullámhegy az óceánon. A kép jól érzékelteti a hullámban feltornyosuló hatalmas víztömeget. A hullámhegy oldalán felkapaszkodó hajó szinte eltörpül a hullámóriás mellett.

9. Hullámverés sziklás parton. A tenger hullámai szüntelenül ostromolják a partokat. Különösen nagy erővel támadják a kiugró fokokat. Bár látszólag a kemény sziklák visszaverik a hullámok ostromát, mégis lassan feldarabolódnak a küzdelemben.

10. Hullámzás sekély vízben. A sekélyebb vízben a surlódás következtében alul lefékeződött átbukó hullámok messze kifutnak a part fővénnyére.

11. Átbukó hullámok. A háttérben a tenger vízből kiemelkedő sziklák mutatják, hogy a tenger milyen nagy területet pusztított le a szárazföldről. Az előre haladás folyamán elsekélyesedő tengerfenékhez surlódó hullámok ereje megtörik. A vízfenék lefékezi a hullámok sebességét, míg víz feletti részei az eredeti sebességgel haladva átbuknak önmagukon és erejüket veszítve simulnak el a part homokján.

12. Ár-apály jelenség. A Hold vonzásának hatására felduzzadnak a Föld víztömegei. Különösen nagy a duzzadás /dagály/ a Nap és Hold együttállásakor /Ujhold/.

13. Özönár a Hang-csou öbölben. Magas vízfalal tör be az ár a tengeröbölbe. A vízfal magassága kb. 5 m.

14. Sekély tenger apálykor. A visszahúzódó tenger finom törmelékét hagy magaután. A finom iszapban jól látszanak az apály és dagálykor fellépő ellentétes vízáramlások által keletkezett csatornák.

-.-.-.-.-

Készült a Felsőoktatási Jegyzetellátó Vállalatnál
Felelős vezető: Bojkovszky Lajos